

Podsumowanie Forum Liderów ochrony Zdrowia i Polityki społecznej

„Deinstytucjonalizacja szansą na dobrą zmianę”

Warszawa, 24-25.11.2015

Drodzy Państwo,

W dniach **24-25 listopada 2015 roku**, w Warszawie, odbyło się **FORUM LIDERÓW OCHRONY ZDROWIA I POLITYKI SPOŁECZNEJ** pt. „Deinstytucjonalizacja szansą na dobrą zmianę”. W Forum uczestniczyło **ok. 700 osób**, w tym ponad 500 dzięki transmisji online.

Forum było poświęcone dyskusji:- nad aktualnym stanem polskiego systemu opieki psychiatrycznej,- kierunkami niezbędnych zmian w tym systemie tj. przejścia od modelu opartego na dużych szpitalach psychiatrycznych do modelu środowiskowego (NPOZP 2016-2020),- wykorzystaniem doświadczeń Włochów (Triest, Udine) i Finów (Otwarty Dialog) dla nabrania odwagi do zmian i skutecznego ich przeprowadzenia,- zbudowaniu przekonania „uda się” poprzez przykład polskich dobrych praktyk (m.in. Kraków, Kołobrzeg, Koszalin).

Bardzo cennym elementem Forum była możliwość pracy warsztatowej w grupach regionalnych, aby lepiej się poznać, wymienić doświadczenia, a nade wszystko **stworzyć regionalną sieć liderów zmiany**. Równolegle pracowała grupa na poziomie krajowym, gromadząc m.in. ekspertów zaangażowanych w prace zespołu ds. NPOZP 2016-2020 przy Ministerstwie Zdrowia. Postulaty wypracowane przez tą grupę są przedstawione w końcowej części opracowania. Gośćmi specjalnymi Forum byli m.in.

1. Peppe Del’Acqua - włoski psychiatra, najbliższy współpracownik Franco Basagli w

pionierskim projekcie zmian systemu zdrowia psychicznego w Triest (1971-1979),

2. Luk Zalderloo – sekretarz generalny EASPD, wiceprezes European Expert Group for Deinstitutionalisation, współautor „Wytucznych przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w społeczności lokalnej” i promotor dobrych praktyk w tym zakresie.

W ciągu dwóch dni Forum było czasem ożywionej dyskusji nad **wizją humanistycznej psychiatrii**, miejscem łączącym europejskich i polskich przedstawicieli instytucji zajmujących się transformacją opieki psychiatrycznej, profesjonalistów, osób doświadczonych kryzysem zdrowia psychicznego (zwanym dalej „ekspertami przez doświadczenie”) i ich rodzin. Dwie perspektywy prezentowane przez zagranicznych gości – **Luka Zalderloo** - mówiącego o procesie deinstytucjonalizacji, jego przebiegu, korzystnych rezultatach, ale też możliwych przeszkodach – oraz **Peppe Del’Acqua** –kierującego uwagę słuchaczy na kontekst zmian we Włoszech w latach 70’ oraz na wymiar humanistyczny procesu leczenia i rehabilitacji – stworzyły szerokie ramy do ożywionej dyskusji.

W ślad za słowami prelegentów należy przywołać ważne stwierdzenie, że **początkiem wszelkich zmian jest uznanie, że dotychczasowy system opieki psychiatrycznej, ukierunkowany na proces chorowania, oparty na hospitalizacji, izolacji, stygmatyzacji, traumie i lęku przed przyszłością, powinien być zastąpiony nowym podejściem, ukierunkowanym na proces wyzdrowienia**, w którym aktywną rolę posiada osoba z doświadczeniem i jej rodzina. Warunki takie stwarza model środowiskowy opieki psychiatrycznej. Najważniejsze zasady organizacji tego modelu to:- odpowiedzialność rejonowa (powiat, duża gmina czy dzielnica miasta),- osobisty budżet klienta systemu w skali każdego roku,- dostosowanie zakresu świadczeń do potrzeb klienta (nie do potrzeb świadczeniodawcy),- koordynacja świadczeń przez jeden podmiot (w NPOZP jest to Centrum Zdrowia Psychicznego), - koordynacja działań i budżetów resortu Zdrowia i Polityki Społecznej.

Ponadto goście zagraniczni podkreślili, że zbudowanie **modelu środowiskowego** odbywa się zawsze w ramach procesu który:- wymaga współpracy wszystkich środowisk na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym,- jest procesem długofalowym, który rozpoczyna się od określenia wizji, strategii i konkretnych planów działania i zasobów oraz powszechnej kampanii społecznej,- wymaga zmian w mentalności, przełamywania starych schematów myślenia,- w okresie przejściowym potrzebne są dodatkowe środki finansowe (np. fundusze UE)- jego efektywność zależy m.in. od otwartości danego kraju na korzystanie z dobrych praktyk krajów, które realizują ten proces od wielu lat.

O tym, jaką wiedzę i siłę do przełamywania starych schematów myślenia może dawać

własne doświadczenie, świadczyły wystąpienia „ekspertów przez doświadczenie”. Przekonywali oni, dając przykład własnego życia, że to ludzie z doświadczeniem mają wiedzę o tym, jakie warunki w systemie muszą być spełnione, **aby wyzdrowienie było możliwe**.

Postawienie człowieka i jego potrzeb na pierwszym planie to początek całego procesu zmian – to najważniejsze przesłanie **Peppe Del’Acqua**. **Drogowskazem dalszych działań mogą być zasady podejścia Otwarty Dialog** - od 30 lat rozwijanego w Skandynawii i zataczającego coraz szersze kręgi w Europie Zachodniej, a także w Polsce. Jest to podejście terapeutyczne, a jednocześnie sposób organizacji całego systemu, skoncentrowany na rodzinie, zakładający szybką interwencję we wczesnej fazie kryzysu, dostosowanie leczenia do indywidualnych potrzeb klienta i jego rodziny. Jedną z kluczowych zasad tego podejścia jest gotowość **usłyszenia głosu osób doświadczonych i ich rodzin dzięki wejściu w dialog**.

Kierując się również **zasadą dialogu**, przedstawiamy **POSTULATY** sformułowane podczas Forum przez grupą pracującą na szczeblu krajowym. Liczymy na ich wysłuchanie i uwzględnienie w podejmowanych aktualnie decyzjach:

1. Utworzenie ponadpartyjnego Zespołu Parlamentarnego którego celem będzie współpraca z istniejącymi komisjami zdrowia, seniorów i rodziny. Optymalnym działaniem zespołu byłaby współpraca z Departamentem Zdrowia Psychicznego w Ministerstwie Zdrowia, nad realizacją NPOZP 2016-2020 i nad zmianą Ustawy o Ochronie Zdrowia. Psychicznego.
2. Udział reprezentatywnego środowiska ekspertów w przygotowywaniu rozporządzeń w Departamencie Zdrowia Psychicznego w Ministerstwie Zdrowia, w zakresie realizacji NPOZP.
3. Powołanie stałego Zespołu dwóch ministerstw tj. Departamentu Zdrowia Psychicznego w Ministerstwie Zdrowia i odpowiedniego Departamentu w Ministerstwie Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, celem prowadzenia współpracy międzysektorowej przy realizacji NPOZP. Celem współpracy międzysektorowej będzie wypracowanie modelu **Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego**, w którym w sposób funkcjonalny współdziałałyby środowiskowa opieka psychiatryczna, system wsparcia i rehabilitacji społecznej i zawodowej Taki model zapewniłby zindywidualizowany plan pomocy od momentu kryzysu po etap pełnego powrotu do zdrowia.
4. Zmiana kluczowych ustaw o Ochronie zdrowia psychicznego i o Pomocy społecznej, zmierzająca do wprowadzenia odpowiedzialności ministrów za realizację NPOZP i zagwarantowania finansowania wdrożenia NPOZP, np 150 mln./rok.

5. Fundamentalnym celem zmian w finansowaniu jest **odejście od finansowania osobodni**, co blokuje przekształcenia w kierunku psychiatrii środowiskowej. Postulujemy przejście na **kapitacyjny model finansowania**. Działanie doraźne: należy natychmiast zmienić ogłoszony ostatni taryfikator świadczeń psychiatrycznych gdyż między innymi niszczy zbudowaną wielkim wysiłkiem sieć leczenia dziennego (młodzieżowy, dziecięcy, gerontopsychiatryczny i rehabilitacyjny).

6. Wprowadzenie ogólnopolskiego programu antystygmatacyjnego, zwłaszcza w mediach, w życiu społecznym oraz przygotowanie Psychiatrii i pomocy społecznej na czekające je wyzwanie integracji w życie społeczne imigrantów z innych kultur i obszarów językowych.

7. Powołanie Zespołu ds. wykorzystania środków UE do wsparcia procesu reformy Systemu Zdrowia Psychicznego. Szacujemy, że poziom tych środków mógłby wynosić **500 mln zł** w skali całego kraju, w latach 2016-2020 (środki UE na poziomie krajowym i regionalnym).

Kończąc to opracowanie przytoczmy słowa Włocha - Franco Basagli, który podsumowując zmiany dokonane w Triest w latach 1971-1979, powiedział:

„Pokazaliśmy całemu światu, że to co wydawało się niemożliwe – JEST MOŻLIWE!”

Każdego, kto jest zainteresowany przebiegiem Forum, zapraszamy do obejrzenia wystąpień i zapoznania się z prezentacjami na www.otwartydialog.pl

Dziękujemy Sponsorom, dzięki którym mogło się spotkać aż 700 osób, bezpośrednio w hotelu Villa Holiday Park w Warszawie oraz poprzez transmisję online. Szczególne podziękowania dla:

1. European Association for Service Providers for People with Disabilities (EASPD)
2. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
3. Zarząd Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego
4. Sekcja Psychiatrii Środowiskowej Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego
5. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
6. Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonadro”
7. Stowarzyszenie „Kolomotywa”

Oczekując tego co najlepsze,

Regina Bisikiewicz

Polski Instytut Otwartego Dialogu

Jeśli masz pomysł jak włączyć się w tworzenie psychiatrii środowiskowej, [napisz do nas.](#)

Copyright © 2015 Fundacja Polski Instytut Otwartego Dialogu, All rights reserved.

Dziękujemy za zapisanie się na listę Forum Liderów Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej - Warszawa 24-25.11.2015 r.

Our mailing address is:

Fundacja Polski Instytut Otwartego Dialogu

Katedralna 4

Wrocław 50-328

Poland